

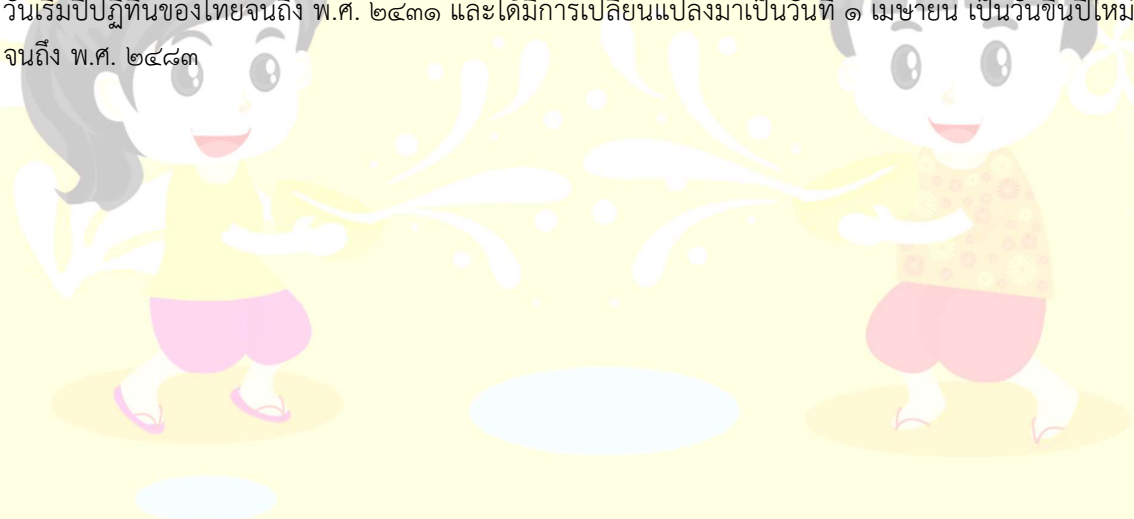

ประเพณีสงกรานต์ ประจำปี ๒๕๖๓

สงกรานต์ คือ ประเพณีของประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า ชนกลุ่มน้อยชาวไตแถบเวียดนาม และมณฑลยูนนานของจีน รวมถึงศรีลังกา และประเทศทางตะวันออกของประเทศอินเดีย สันนิษฐานกันว่า ประเพณีสงกรานต์นั้นได้รับวัฒนธรรมมาจากเทศกาลโฮลีในอินเดีย แต่เทศกาลโฮลีจะใช้การสาดสีแทน โดยจะจัดให้มีขึ้นในทุกวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๔ ซึ่งก็คือเดือนมีนาคม

สงกรานต์ เป็นคำในภาษา สันสกฤต ที่หมายถึง การเคลื่อนย้าย โดยเป็นการอุปมาถึงการเคลื่อนย้าย การประทับในจักรราศี หรือการเคลื่อนเข้าสู่ปีใหม่ตามความเชื่อของไทยและบางประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเพณีสงกรานต์นั้นมีสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณคู่กับตรุษ จึงมักเรียกรวมกันว่า **ประเพณีตรุษสงกรานต์** หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เดิมทีวันที่จัดสงกรานต์นั้นจะมีการคำนวณทางดาราศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดวันที่แน่นอน คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือวันเริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประวัติวันสงกรานต์

เมื่อครั้งก่อน พิธีสงกรานต์ เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงให้พิธีสงกรานต์นั้นเป็นเทศกาลสงกรานต์ โดยได้ขยายออกไปสู่คนเป็นวงกว้างมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนความเชื่อไป แต่เดิมในพิธีสงกรานต์จะใช้ น้ำ เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นองค์ประกอบหลักของพิธี แก่กันกับความหมายของฤดูร้อน ช่วงเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ ในวันนี้จะใช้น้ำรดให้แก่กันเพื่อความชุ่มชื่น มีการขอพรจากผู้ใหญ่ มีการรำลึกและกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับ ต่อมาในสังคมไทยสมัยใหม่เกิดเป็นประเพณีกลับบ้านในช่วงเทศกาลสงกรานต์ นับว่าวันสงกรานต์เป็นวันครอบครัว อีกทั้งยังมีประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่ดั้งเดิม อย่าง การสงฆ์น้ำพระที่นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคล เพื่อให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข

นางสงกรานต์

นางสงกรานต์ ทรงนามว่า โคราคะเทวี ทรงพาหุรัดทัดดอกปีป อาภรณ์แก้วมุกดาหาร ภัักษาหาร น้ำมัน พระหัตถ์ขวาทรงธนูหรือไม้เท้า พระหัตถ์ซ้ายทรงพระขรรค์ เสด็จไสยาสน์ลิมนตร มาเหนือหลังพยุคนะ เป็นพาหนะ

กิจกรรมวันสงกรานต์

การทำบุญตักบาตร นับว่าเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลให้กับตนเอง อีกทั้งยังเป็นการอุทิศส่วนกุศลนั้นให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว การทำบุญในลักษณะนี้มักจะมีการเตรียมไว้ล่วงหน้า เมื่อถึงเวลาทำบุญก็จะนำอาหารไปตักบาตรถวายพระภิกษุที่ศาลาวัดโดยจัดเป็นที่รวมสำหรับการทำบุญ ในวันเดียวกันนี้หลังจากที่ได้ทำบุญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการก่อเจดีย์ทรายอันเป็นประเพณีที่สำคัญในวันสงกรานต์อีกด้วย

การรดน้ำ นับได้ว่าเป็นการอวยพรปีใหม่ให้แก่กันและกัน น้ำที่นำมาใช้รดหัวในการนี้มักเป็นน้ำหอมเจือด้วยน้ำธรรมา

การสงฆ์น้ำพระ เป็นการรดน้ำพระพุทธรูปที่บ้านและที่วัด ซึ่งในบางที่ก็จะมีการจัดให้สงฆ์น้ำพระสงฆ์เพิ่มเติมด้วย

การบังสุกุลอัฐิ สำหรับเจ้ากระดูกของญาติผู้ใหญ่ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว มักทำที่เก็บเป็นลักษณะของเจดีย์ จากนั้นจะนิมนต์พระไปบังสุกุล

การรดน้ำผู้ใหญ่ คือการที่เราไปอวยพรผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพนับถือ อย่าง ครูบาอาจารย์ มักจะนั่งลงกับที่ จากนั้นผู้รดก็จะเอาน้ำหอมเจือกับน้ำธรรมารดลงไปที่มือ ผู้หลักผู้ใหญ่ก็จะให้ศีลให้พรผู้ที่ไปรด หากเป็นพระก็อาจนำเอาผ้าสบงไปถวายเพื่อให้ผลัดเปลี่ยนด้วย แต่หากเป็นฆราวาสก็จะหาผ้าถุง หรือผ้าขาวม้าไปให้เปลี่ยน มีความหมายกับการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆ ในวันปีใหม่ไทย

การดำหัว มีจุดประสงค์คล้ายกับการรดน้ำของทางภาคกลาง ส่วนใหญ่จะพบเห็นการดำหัวได้ทางภาคเหนือ การดำหัวทำเพื่อแสดงความเคารพต่อผู้ที่อาวุโสว่า ไม่ว่าจะเป็น พระ ผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการขอขมาในสิ่งที่ได้ล่วงเกิน หรือเป็นการขอพรปีใหม่จากผู้ใหญ่ ของที่ใช้ในการดำหัวหลักๆ ประกอบด้วย อาภรณ์ มะพร้าว กล้าย ส้มป่อย เทียน และดอกไม้

การปล่อยนกปล่อยปลา ถือว่าการล้างบาปที่เราได้ทำไว้ เป็นการสะเดาะเคราะห์ร้ายให้กลายเป็นดี มีแต่ความสุข ความสบายในวันขึ้นปีใหม่

การขนทรายเข้าวัด ในทางภาคเหนือนิยมขนทรายเข้าวัดเพื่อเป็นนิมิตโชคลาภให้พบแต่ความสุข ความเจริญ เงินทองไหลมาเทมาดุจทรายที่ขนเข้าวัด แต่ก็ยังมีบางพื้นที่มีความเชื่อว่า การนำทรายที่ติดเท้าออกจากวัดเป็นบาป จึงต้องขนทรายเข้าวัดเพื่อไม่ให้เกิดบาป

แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาลประเพณีสงกรานต์ ประจำปี ๒๕๖๓ ตามประกาศกระทรวงวัฒนธรรม
ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาลประเพณีสงกรานต์

๑. งดเว้นการจัดงานสงกรานต์ในทุกระดับ
๒. งดเว้นการเดินทางกลับภูมิลำเนา
๓. งดเว้นการรดน้ำขอพรญาติผู้ใหญ่ทุกกรณี
๔. งดเว้นการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการร่วมตัวกันของคนหมู่มาก หรือเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค โดดเด็ดขาด
๕. เพื่อสืบสานเทศกาลประเพณีสงกรานต์ให้ปฏิบัติดังนี้
 - สรงน้ำพระพุทธรูปที่บ้าน
 - การแสดงความกตัญญูและขอพรต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันให้แสดงออกด้วยวิธีการกราบไว้และขอพร โดยเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ๑ – ๒ เมตร และปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ สมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย
 - การแสดงความกตัญญูและขอพรต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ไกลกัน ให้แสดงออกผ่านช่องทางโทรศัพท์หรือสื่อออนไลน์

ประกาศกระทรวงวัฒนธรรม
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาลประเพณีสงกรานต์

ตามที่ ได้มีประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๓ นั้น

เนื่องจากปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) มีการขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น ประกอบกับข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรคนี้สามารถแพร่เชื้อติดต่อกันได้โดยผู้ติดเชื้อไม่แสดงอาการ ซึ่งผู้สูงอายุมีความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ได้ง่าย และเริ่มมีแนวโน้มการติดเชื้อของบุคคลในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลประเพณีสงกรานต์ ดังนั้น จึงยกเลิกข้อ ๒.๓.๕ เทศกาลประเพณีสงกรานต์ ตามประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๓ โดยให้ใช้แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. งดเว้นการจัดงานสงกรานต์ในทุกระดับ
๒. งดเว้นการเดินทางกลับภูมิลำเนา
๓. งดเว้นการรดน้ำขอพรญาติผู้ใหญ่ทุกกรณี
๔. งดการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการรวมตัวกันของคนหมู่มาก หรือเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค โดยเด็ดขาด

๕. เพื่อสืบสานเทศกาลประเพณีสงกรานต์ให้ปฏิบัติ ดังนี้

๕.๑ สรงน้ำพระพุทธรูปที่บ้าน

๕.๒ การแสดงความกตัญญูและขอพรต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ให้แสดงออกด้วยวิธีการกราบไหว้และขอพร โดยเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ๑ - ๒ เมตร และปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ สมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องสวมใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย

๕.๓ การแสดงความกตัญญูและขอพรต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ไกลกัน ให้แสดงออกผ่านทางโทรศัพท์หรือสื่อออนไลน์

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง

ประกาศ ณ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๓

(นายฤกษ์ชัยพงษ์ ศิริ)
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

แหล่งที่มาของข้อมูล

<http://event.sanook.com/day/songkran/>

<https://th.wikipedia.org/wiki/สงกรานต์>